Skolinspektionen

Älvdalens kommun
kommun@alvdalen.se

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid
Strandskolan i Älvdalens kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Strandskolan avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Läsanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Strandskolan i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn utvecklar analys av skolans resultat på ett sådant sätt att det finns tydliga förklaringar till resultaten som går att härleda till undervisningens genomförande.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn tillsammans med lärare utvecklar variation i undervisningen för att stimulera och utmana alla elever att lära och utvecklas så långt som möjligt.

Trygghet och studiero

Skolan arbetar i flera delar så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn tillsammans med lärarna ytterligare utvecklar arbetet med att öka studiero.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn ger lärarna de förutsättningar som de behöver för att med olika metoder kvalitetssäkra sina betyg och bedömningar och därigenom verka för ökad likvärdighet.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 6 mars 2020 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområden och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till karin.persson.gode@skolinspektionen.se , eller per post till, Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr– 2018:10737) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd
1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling, men utvecklingsområden finns.

Skälen till bedömningen är att rektorn följer upp skolans resultat avseende bland annat värden och kunskaper, men att den analys som görs av resultaten endast i begränsad utsträckning förklarar hur skolans organisation och arbete påverkat resultaten. Därmed är det också otydligt i vilken mån de utvecklingsåtgärder som skolan arbetar med utgår från verksamhetens faktiska behov. Skolan arbetar med en rad olika utvecklingsåtgärder men rektorn försäkrar sig inte i tillräcklig utsträckning om att de gemensamma arbets- och förhållningssätten tillämpas av alla och att det kollegiala lärandet ger avsedd effekt på undervisningen och elevers lärande. Det arbete kring jämställdhet som skolan bedriver är inte tillräckligt strategiskt.

Rektorn följer upp skolans resultat men analyserar inte resultaten i tillräcklig utsträckning

Granskningen visar att rektorn skapar sig en nulägesbild av skolans verksamhet genom att följa upp elevernas kunskapsresultat, undervisningens kvalitet och skolans värdegrundsarbete. I det av rektorn insända materialet framkommer att lärarna följer upp elevernas kunskapsresultat i sina respektive arbetslag varje termin. Rektorn redogör för i vilka ämnen och årskurser som eleverna lyckats bra respektive i vilka ämnen som eleverna inte når målen i tillräcklig utsträckning. Av skolans systematiska kvalitetsarbete framgår att frågor kopplade till skolans arbete med normer och värden samt undervisningen följs upp genom bland annat elevenkäter.

Utifrån det underlag som samlas in vid uppföljningen uppmärksammar rektorn avvikelser i skolans resultat men den analys som rektorn gör tillsammans med sin personal förklarar inte i tillräcklig utsträckning vad som ligger bakom resultaten. Analysen i skolans dokumenterade kvalitetsarbete är i det närmaste obefintlig och

handlar främst om att beskriva avvikelser i resultaten. Däremot analyseras inte vilka faktorer som påverkat, eller hur de har påverkat, verksamhetens resultat. Exempelvis har rektorn i sin uppföljning av de senaste årens resultat sett att pojkar generellt har ett lägre resultat än flickor. Varken i det skriftliga underlaget eller i intervju med rektorn framkommer vilken förklarande analys skolan gjort av detta resultat. Rektorn beskriver pojkarnas bristande motivation att delta i och ta till sig undervisningen som ett dilemma. De förklaringar som lärare, elevhälsan och rektorn ger till pojkarnas resultat handlar snarare om faktorer som skolan inte kan påverka än om faktorer kopplade till exempelvis undervisningens genomförande och kvalitet (se även under avsnittet om skolans jämställdhetsarbete).

Skolan genomför flera utvecklingsåtgärder men det är tämligen otydligt hur dessa är kopplade till de aktuella behoven i elevgruppen, vilka effekter de förväntas ha eller faktiskt har på elevers lärande. Arbetet med lärandematriser, som Strandskolan tillsammans med övriga kommunala skolor i Älvdalen har bedrivit under de senaste åren, uppges som centralt för att eleverna både ska få en förståelse för sitt eget lärande samt ta ansvar för lärandet. Dock framkommer det i både skolans enkät och Skolinspektionens intervjuer med elever att elever på framför allt högstadiet upplever att de inte vet vad som förväntas av dem i skolarbetet. Enligt eleverna är matriserna svåra att förstå och de finns och används endast i ett fåtal ämnen. Av skolans enkäter framgår ett påtagligt lågt resultat för eleverna på högstadiet när det gäller frågorna "Skolarbetet är intressant" och "Skolarbetet stimulerar mig att lära mig". Rektorn uppger att det är olika hur lärarna arbetar med matriserna och att hon inte har satt deadline eller krävt att det ska finnas matriser i alla ämnen och moment. Förutom lärandematriser redogör rektorn för ytterligare utvecklingsområden såsom *Normer och värden* eller *Extra anpassningar och särskilt stöd* som skolan arbetar med. Rektorn kan visserligen beskriva vilka effekter som de olika satsningarna har gett på kort sikt men uppger att det inte är möjligt att se hur dessa har påverkat elevers studieresultat.

Rektorn försäkrar sig inte i tillräcklig utsträckning om att det kollegiala lärandet ger avtryck i undervisningen

Granskningen visar att rektorn har skapat förutsättningar för lärare att samverka genom att hon har organiserat olika former av möten där lärare och övrig personal träffas regelbundet. Rektorn styr över innehållet i dessa möten tillsammans med arbetslagsledarna. Under vårterminen 2019 har skolan prioriterat arbetet i och mellan arbetslagen för att skapa tid för gemensamma rutiner, samsyn och utrymme för pedagogiska diskussioner, enligt det av rektorn inskickade underlaget.

Det framkommer vidare i granskningen att det visserligen pågår ett lärande i kollegiet men rektorn försäkrar sig inte i tillräcklig utsträckning om att de gemensamma arbets- och förhållningssätten tillämpas av alla och att det kollegiala lärandet ger avsedd effekt på undervisningen och elevers lärande. De intervjuade lärarna, elevhälsan och rektorn ger flera exempel på insatser som har genomförts på skolan för att förbättra undervisningen. Som tidigare nämnts arbetar skolan med lärandematriser, vilket sker i form av kollegialt lärande och leds av kommunens förstelärare. Enligt rektorn är det upp till varje lärare i vilka ämnen eller moment som matriser utarbetas och hur de faktiskt används. Lärare ger visserligen exempel på att det finns elever som tittar på lärandematriserna för att se vad de ska kunna och som har ett intresse och ett engagemang för sitt arbete. Samtidigt säger lärarna att det inte är fullt utbyggt med lärandematriser i alla årskurser och arbetsområden än; detta trots att arbetet har pågått de senaste två läsåren. Ett annat exempel på insatser som skolan arbetar med är lektionsstruktur. Men även i detta fall uppger rektorn att det är svårt att få ut lektionsstruktur hela vägen på högstadiet. Elevhälsan uppger i intervju att skolan ännu inte har följt upp arbetet med lektionsstrukturen.

Granskningen visar även att skolan har ett strukturerat sätt att introducera och stödja obehöriga lärare i arbetet. I det inskickade materialet framgår att Strandskolan har 67 procent lärare med lärarlegitimation och att 50 procent saknar behörighet i minst ett ämne eller för den aktuella årskurs de undervisar i. Arbetslagsledaren fungerar som mentor och ansvarar för introduktionen. Även rektorn och specialpedagogen kan fungera som handledare för nyanställda, uppger rektorn i intervju.

Skolans jämställdhetsarbete är inte tillräckligt strategiskt

Granskningen visar att rektorns ledning av skolans jämställdhetsarbete inte är tillräckligt strategisk. I intervjuer med såväl lärare, elevhälsa och rektorn framgår att det på skolan förs diskussioner kring könsroller men samtliga intervjuade ger tämligen vaga exempel på hur de arbetar med jämställdhet för att dels ge flickor och pojkar lika möjligheter, dels motverka könsmönster. Lärarna ger exempel på ämnen där de har lyft manliga och kvinnliga förebilder eller att de har gjort pojkarna medvetna om hur mycket utrymme de tar på lektionerna då det är vanligt att pojkar pratar rakt ut. Enligt samtliga intervjuade jobbar skolan medvetet med att i undervisningssituationer skapa könsblandade grupper. Flera elever säger i intervjuer att alla behandlas lika oavsett kön.

Uppföljning av skolans resultat visar att det finns könsmönster i resultaten då pojkar generellt når lägre resultat än flickor. I det skriftliga underlaget anges att skolan har problem med att motivera pojkarna till studier och att pojkarna nöjer sig med de

lägsta poäng som krävs för att komma in på det gymnasieprogram de vill gå. Rektorn, lärare och elevhälsa uppger en rad olika faktorer som anses ligga bakom pojkars otillfredsställande kunskapsresultat men att flera av dessa är faktorer som skolan inte kan påverka. Exempelvis säger lärare att skillnaden i betyg har kulturella kopplingar utifrån ett traditionellt könsmönster där många pojkar är intresserade av bilar och att meka, och då är skolans ämnen ganska långt från pojkars intressesfär.
Elevhälsoteamet och rektorn ger också exempel på faktorer, såsom föräldrarnas utbildningsbakgrund, tradition eller avstånd till en gymnasieskola som möjliga orsaker som ligger bakom pojkars lägre kunskapsresultat eller bristande studiemotivation.
Trots att de intervjuade är medvetna om vilka könsmönster i elevers kunskapsresultat som finns på skolan kan de knappt ge något konkret exempel på vilka insatser som de har arbetat med för att motivera pojkarna till studier eller för att utmana dem att nå högre betyg. Rektorn uppger att frågan diskuteras hela tiden men att det är svårt att följa upp lärarnas arbete med jämställdhet i undervisningen. Rektorn säger också att det har initierats ett genusarbete på förskolan då de utifrån resultat från screeningar kan se att de har lägre förväntningar på pojkar. I det skriftliga underlaget uppger rektorn att hon hoppas på att det genusarbete som bedrivs inom förskolan också ska ge avtryck i skolan framöver, att pedagoger inom förskolan synliggör de förväntningar som finns på pojkar, vilket även lärare i skolan sedan kan ta del av.

Identifierat utvecklingsområde
I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn utvecklar analys av skolans resultat på ett sådant sätt att det finns tydliga förklaringar till resultaten som går att härleda till undervisningens genomförande.

Skolinspektionens granskning visar att kvaliteten på arbetet med att analysera orsaker till verksamhetens resultat behöver förbättras i syfte att kunna planera för och genomföra så träffsäkra utvecklingsåtgärder som möjligt. Det är även av vikt att rektorn formulerar tydliga mål och förväntningar på personalen i det pågående utvecklingsarbetet, vilket är en förutsättning för att kunna följa upp och utvärdera insatsernas effekt på undervisningen och elevernas lärande.

Av Skolverkets allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete framgår att ett av målen med analysarbetet är att identifiera faktorer som påverkar måluppfyllelsen och som

kan utgöra utgångspunkt för utvecklingsarbetet.[1] I arbetet med att hitta relevanta förklaringar till måluppfyllelsen är det viktigt att rektorn hittar sätt att underbygga sina förklaringar med empiriska belägg som innehåller faktorer som skolan kan påverka. Det gäller alltså för rektorn att söka förklaringar till resultaten bortom faktorer som exempelvis elevernas socioekonomiska bakgrund och istället fokusera på förklaringar relaterade till hur skolans faktiska organisation och arbete bedrivs. Som ett led i detta är det viktigt att rektorn inom ramen för analysarbetet sätter sin kunskap om förutsättningarna för och genomförandet av undervisningen på skolan i relation till resultaten. Rektorn för Strandskolan har kännedom om förutsättningarna och genomförandet av utbildningen genom det uppföljningsarbete som görs. Denna kunskap behöver rektorn använda sig av i arbetet med att finna förklaringar till de avvikelser i resultat som förekommer mellan exempelvis elevgrupper eller kön. Rektorn har också utrymme att ytterligare utveckla arbetet med att följa upp olika faktorer genom mer organiserade observationer och intervjuer med elever, för att på så sätt möjliggöra ännu högre kvalitet i analysarbetet.

Undervisning

Författningsstöd
1 kap. 4 §, 3 kap. 3 och 5a §§, 4 kap. 9 § skollagen
5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)
Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 5 Kursplaner

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Skälen till bedömningen är att det skiljer sig åt mellan skolans olika stadier i vilken mån undervisningen är varierad och stimulerande. Elever från framför allt högstadiet upplever undervisningen som enformig och icke inspirerande, detta trots att det framkommer i granskningen att elever ges möjligheter till inflytande. Vidare framgår att lärarna bedriver undervisning som till viss del är strukturerad, men att eleverna efterfrågar en större tydlighet kring vad som förväntas av dem i skolarbetet. Lärarna

[1] Skolverket (2012). *Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet*, Skolverkets allmänna råd, Stockholm: Skolverkets publikationsservice, s. 30 ff.

arbetar visserligen med olika anpassningar av undervisningen men arbetet är inte utvecklat fullt ut så att alla elever, oavsett hur långt de har kommit i sin kunskapsutveckling, utmanas utifrån sina behov och förutsättningar.

Det skiljer sig mellan årskurserna i vad mån undervisningen är varierad för eleverna

Det framkommer i granskningen att undervisningen inte är tillräckligt varierad och därmed inte heller upplevs som stimulerande av alla elever. Elever i årskurs 7-9 säger att det är dålig variation på lektionerna, vilket gör att skolan blir ointressant och att eleverna tröttnar. De beskriver två olika lektionsupplägg och uttrycker att de flesta lärare på högstadiet i regel använder dessa upplägg för sina lektioner, utom lärare i vissa praktisk-estetiska ämnen. Elever från årskurs 1-6 ger exempel på olika arbetssätt och arbetsformer som de möter på lektionerna. Lärarna uppger i intervju att det vanliga arbetssättet är att de har föreläsningar blandat med olika uppgifter och att eleverna får jobba teoretiskt och praktiskt. Lektionsobservationerna visar en viss variation i undervisningen, även om merparten av lektionerna består av någon form av föreläsning eller genomgång följt av enskilt arbete. Både Skolinspektionens enkät till elever i årskurs 9 från vårterminen 2018, samt skolans egen enkät till högstadieelever från 2017/2018 visar att stimulans är ett område som skattas lågt av eleverna. Vad gäller mellanstadiet är resultatet för motsvarande frågor något högre, men visar ändå att det finns elever som inte upplever skolarbetet som intressant eller roligt. Rektorn säger i intervju att skolan arbetar med att skapa en större variation i undervisningen men att området behöver vidareutvecklas.

Undervisningen genomförs till viss del på ett strukturerat sätt

Granskningen visar att lärarna bedriver undervisning som till viss del är strukturerad men elever efterfrågar större tydlighet kring vad som förväntas av dem. Flera elever från låg- och mellanstadiet beskriver i intervju att de får information från läraren om vad de ska lära sig på lektionerna, att lärarna informerar om hur de ska arbeta och att de har genomgångar av nya arbetsuppgifter. Elever på högstadiet uppger att lärare använder lärandematriser för att förklara vad elever ska lära sig, men matriserna är svåra att förstå och de finns inte i alla ämnen. Skolinspektionens enkät till elever i årskurs 9 från vårterminen 2018 visar låga resultat inom området "Veta vad som krävs", gällande hur eleverna uppfattar vad som förväntas av dem i skolarbetet. Resultaten visar dessutom en negativ utveckling jämfört med motsvarande enkät från vårterminen 2016. Även för elever i årskurs 5 är resultaten lägre jämfört med svar från samtliga elever som besvarat enkäten. Rektorn är medveten om att en del elever inte vet vad som förväntas av dem. Det pågående arbetet med lärandematriser syftar till att synliggöra elevernas lärande och göra det tydligt vilka krav som ställs på eleverna,

men samtidigt framkommer det i granskningen att elevernas upplevelse av lärandematriserna är att de inte uppfyller det avsedda syftet. Lärare, elevhälsa och rektorn berättar vidare att lärarkollegiet enades om att använda en gemensam metod för att skapa en tydlig lektionsstruktur för eleverna så att de känner igen sig oavsett vilken lärare det är som undervisar. Dock säger rektorn att metoden inte är fullt implementerad i alla stadier, det är enligt rektorn svårt att få ut lektionsstrukturen hela vägen på högstadiet. Elever beskriver att lektioner kan inledas på olika sätt beroende på vilket ämne det är. Eleverna i årskurs 7-9 berättar att lektionerna i regel inte har något sammanfattande avslut.

Det varierar om eleverna får en undervisning som är anpassad till deras behov och intressen

Granskningen visar att undervisningen inte i tillräcklig grad bidrar till elevernas självförtroende och motivation att lära. I intervjuer med lärare, elevhälsa och rektorn, såväl som i lektionsobservationer finns det visserligen exempel på att lärarna uppmuntrar och motiverar eleverna att jobba, lösa svårigheter och utmana sig själva. Även elever från låg- och mellanstadiet uttrycker bland annat att de känner att lärarna tror på dem eller att lärarna ger positiv förstärkning genom att uppmuntra eleverna. Däremot berättar elever i årskurs 7-9 att de saknar feedback på sina arbeten och att brist på variation i undervisningen gör dem omotiverade. Lärare säger att om de lyckas fånga elevernas intresse så skapas motivation. Samtidigt beskriver lärarna att det är en utmaning i hur de ska förmedla positiva förväntningar på elevernas lärande. Rektorn beskriver att personalen pratat om att de ska ha höga förväntningar på eleverna så att de når målen och utvecklas så långt de kan, men att kraven ska vara utifrån elevens förutsättningar.

Det framkommer vidare att lärarna visserligen arbetar med olika anpassningar av undervisningen men att arbetet inte är utvecklat fullt ut så att alla elever, oavsett hur långt de har kommit i sin kunskapsutveckling, utmanas utifrån sina behov och förutsättningar. Några elever i årskurs 4-9 uttrycker i intervjuer att de upplever att de inte får hjälp i den utsträckning de emellanåt behöver. Elever säger att vissa lärare inte bryr sig och att de inte kan förklara när eleverna inte förstår; det är elevens problem om de inte förstår. En elev säger att det alltid är eleverna som måste signalera att de behöver hjälp och att lärarna själva inte "kollar av". Lärare berättar att de exempelvis har både individuella och gemensamma genomgångar av arbetsområden, eller filmar sin genomgång för att eleverna ska kunna få höra informationen flera gånger. Av lektionsobservationer och intervjuer framgår vidare exempel på olika anpassningar för eleverna, som att använda hörlurar, timglas eller olika hjälpmedel för att eleverna ska få senso-motorisk stimulans. Skolan använder även en metod med "brainbreaks", där

undervisningen bryts för en kort stund för att eleverna ska göra en motorisk övning. Lärarna ger också exempel på hur de utmanar eleverna med extra material eller genom att be eleverna förklara ett arbetsområde för en kompis, vilket lärarna uppger är ett sätt att utmana elever som nått långt i sin kunskapsutveckling. Rektorn berättar att lärarna har blivit mycket mera medvetna om vikten av att stimulera elever som når längre. Enligt rektorn finns det förutsättningar för att utmana eleverna i undervisningen men att detta kan bli ännu bättre. I det inskickade materialet beskriver rektorn att skolan de senaste läsåren gjort en satsning på fortbildning inom området neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, detta eftersom rektorn och personalen sett utmaningar i att stimulera elever, framför allt pojkar med funktionsvariationer. Samtlig personal har fått utbildning för att bland annat få ett gemensamt förhållningssätt och en större förståelse för elevernas behov. Elevhälsan säger att det är en utmaning att fokus ligger på de elever som har det svårt, men att det också finns exempel på att lärare anpassar undervisningen till de elever som når längre. I Skolinspektionens enkät till elever från vårterminen 2018 svarar eleverna i årskurs 9 i linje med samtliga svarande elever att de får utmaningar i undervisningen och eleverna i årskurs 5 har ett högre resultat än samtliga medverkande elever.

Eleverna ges möjlighet att påverka undervisningen

Granskningen visar att eleverna ges möjligheter att påverka det kommande arbetet men det framstår som otydligt i vilken mån lärare tar hänsyn till elevernas synpunkter. Lärare och rektorn beskriver att eleverna utvärderar lektionerna och undervisningen regelbundet, och att lärare tar till sig elevernas synpunkter. Elever framför i intervjuer olika uppfattningar gällande om lärarna ger dem möjlighet att utvärdera eller föreslå förändringar i undervisningen. Elever i årskurs 7-9 säger att de har inflytande kring exempelvis redovisningar och att de kan berätta om hur de vill arbeta med nya arbetsområden. Samtidigt uppger eleverna att de upplever vissa lektioner som ensidiga och enformiga, och när de påpekat detta så har det inte blivit någon förändring. Elever i årskurs 4-6 säger att de kan få skriva frågor om vad de vill veta inför ett arbetsområde. Elever i årskurs 1-3 säger att de kan få ge poäng på hur en lektion varit och om de tycker att de har jobbat bra på lektionen. Skolinspektionens enkät till elever från vårterminen 2018 visar att eleverna i årskurs 9 har en likvärdig uppfattning med samtliga svarande elever gällande delaktighet och inflytande, även om deras svarsindex är 5,2 av 10. Även elever i årskurs 5 har en svarsnivå som är likvärdig med samtliga medverkande skolenheter, och har besvarat frågorna med ett svarsindex på 6,3. Rektorn säger i intervju att eleverna får påverka hur de ska arbeta och redovisa, samt att de får göra utvärderingar av undervisningen på olika sätt.

Identifierat utvecklingsområde
I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn tillsammans med lärare utvecklar variation i undervisningen för att stimulera och utmana alla elever att lära och utvecklas så långt som möjligt.

Granskningen visar att lärarnas arbete med att anpassa innehåll och arbetssätt i undervisningen behöver utvecklas så att alla elever, och framför allt elever på högstadiet, upplever undervisningen som varierad och stimulerande. Av skollagen framgår att alla elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och i sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Vidare ska utbildningen främja elevers utveckling och lärande samt ge en livslång lust att lära.

Det framkommer av granskningen att skolan inte lyckas fullt ut med att stimulera alla elever på framför allt högstadiet vilket leder till att elever upplever undervisningen som ointressant och i förlängningen tappar lust och motivation att lära. Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn tillsammans med lärarna utvecklar undervisningen så att den i större utsträckning utformas med utgångspunkt i elevernas erfarenheter, intressen och tidigare lärande. Detta för att stärka elevernas motivation och engagemang. Motivation och lust att lära skapas i förhållande till mängden uppgifter, variationen inom uppgifterna och om eleverna kan relatera till uppgifterna och finna dem meningsfulla och hanterbara. Kontrollen över den egna lärandeprocessen leder till att eleverna känner intresse och motivation för skolarbetet. Därför är det också av vikt att lärare utvärderar och vid behov omprövar de metoder som de använder för att tydliggöra för eleverna vad som förväntas av dem i skolarbetet.

Trygghet och studiero

Författningsstöd
3 kap. 3 §, 5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 6-7 §§ skollagen Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

Skolinspektionen bedömer följande: Skolan arbetar i flera delar så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Skälen till bedömningen är att det finns ett gemensamt arbete för att skapa trygghet på skolan och att åtgärder vidtas för att öka tryggheten utifrån regelbunden

kartläggning av elevernas upplevelser. Däremot behöver skolans samlade arbete med att skapa studiero utvecklas så att alla elever har en studiemiljö där de kan ägna sig åt skolarbetet.

Skolan bedriver ett aktivt arbete för att skapa trygghet för eleverna

Granskningen visar att det bedrivs ett aktivt arbete med att skapa trygghet för eleverna. Det görs regelbundna enkätundersökningar av elevers och vårdnadshavares uppfattning om tryggheten på skolan och svaren från enkäterna diskuteras på elevernas utvecklingssamtal. Ett sätt som vissa lärare använder för att få reda på elevernas åsikter om bland annat trygghet är en reflektionsbok som eleverna skriver i utifrån ett antal frågor som lärarna arbetat fram. Genom reflektionsboken får lärarna information om hur eleverna mår och vilka tankar de har om den kommande veckan. I Skolinspektionens enkät från våren 2018 skattar både elever i årskurs 5 och elever i årskurs 9 tryggheten något lägre än samtliga elever som har besvarat enkäten. Lärarna uppger i intervju att de inte tagit del av resultatet från Skolinspektionens enkät, men att de arbetar utifrån skolans egen trygghetsenkät. Enligt lärare visar skolans enkät att övervägande andel elever känner sig trygga, vilket stämmer överens med den gemensamma bild av en trygg skola som eleverna ger i intervjuerna. Elevhälsan säger att eleverna känner sig trygga på skolan och att det sätts in åtgärder utifrån skolans trygghetsenkäter och observationer, samt att elevhälsoteamet kan vara med och stötta i arbetet. I det skriftliga underlaget beskriver rektorn att när skolans trygghetsenkät sammanställs går trygghetsgruppen igenom resultaten med skolans kamratstödjare för att se vilka mål för kommande arbete som ska sättas upp.

Skolan arbetar med olika främjande och förebyggande insatser för att säkerställa en trygg miljö för eleverna. Rektorn beskriver att skolan har en plan för hur kollegiet ska arbeta främjande kring trygghet med varje klass under hela läsåret. Planen utvärderas och revideras av trygghetsgruppen inför varje läsår. Vidare uppger rektorn att de under vårterminen har fokuserat på arbetet med trygghet, vilket bland annat omfattade revidering av ordningsreglerna. Lärare berättar i intervju att personalen och rektorn lagt ner mycket energi på arbetet med värdegrund, studiero och trygghet. I intervju uppger elever de platser där de kan känna otrygghet, som exempelvis toaletterna eller omklädningsrummen. Otryggheten i omklädningsrummen har dock minskat genom att rektorn beslutat om restriktioner gällande mobiltelefoner på skolan, säger eleverna i intervju. Lärarna uppger att de har ökat vuxennärvaron i omklädningsrummen och försöker undvika att elever från olika klasser vistas samtidigt där, exempelvis vid övergångar mellan lektioner. Lärarna lyfter även att skolans arbete med fysisk aktivitet inom projektet *Hjärna- Hjärta* påverkar elevernas trygghet på ett positivt sätt. På raster erbjuds eleverna aktiviteter som leds både av elever och

personal från fritidshemmet. Detta ger enligt rektorn trygghet, även om det kan vara svårt att hitta aktiviteter som passar för alla elever.

Det framkommer vidare i granskningen att både elever och personal görs delaktiga och tar ansvar i arbetet med att skapa trygghet. Rektorn organiserar arbetet med skolans trygghetsgrupp, där personal från skolans samtliga stadier ingår, genom att sammankalla och leda de månadsvisa mötena. På skolan finns det också kamratstödjare, vilket är två elever från varje årskurs samt personal. Kamratstödjarna får utbildning kring sitt uppdrag som bland går ut på att de ska hålla uppsikt på rasterna för att se till så ingen elev är utanför och att ingen mobbing sker. Kamratstödjarna ska vända sig till en vuxen om de ser något som händer på skolgården. Sedan diskuteras situationerna i kamratstödjargruppen som träffas ett par gånger i månaden tillsammans med den personal som ansvarar för arbetet. Kamratstödjarna och trygghetsgruppen samverkar genom att kamratstödjarna lämnar protokollen från sina möten till trygghetsgruppen berättar rektorn.

Skolan har ett pågående arbete med att skapa och upprätthålla studiero

Granskningen visar att det bedrivs ett samlat arbete på skolan för att skapa och upprätthålla studiero, men att eleverna upplever studieron som varierande och att de inte alltid kan koncentrera sig på lektionerna. Resultatet från Skolinspektionens enkät våren 2018 visar att elever i årskurs 5 och årskurs 9 vid Strandskolan skattar frågor gällande studiero lägre än genomsnittet för samtliga elever som svarade på enkäten. Rektorn säger i intervju att kollegiet har jobbat med studieron under pågående läsår. Arbete med studiero är en del i det systematiska värdegrundsarbetet och skolan har haft många samtal med eleverna under läsåret. Både elever, lärare och rektorn uppger att en del i arbetet med att förbättra studieron är den fysiska aktiviteten inom projektet *Hjärna-Hjärta* och arbetet med "brainbreaks". Lärare för låg- och mellanstadiet nämner också arbetet med lektionsstrukturen, anpassningar av undervisningen till enskilda elever och ordningsregler som exempel på hur skolan arbetar med att skapa studiero. Rektorn har även startat en utbildning med hjälp av Specialpedagogiska skolmyndigheten så att kollegiet har fått handledning bland annat i att kunna möta elever med funktionsvariationer.

Rektorn säger att studieron generellt är bra, den har ökat för de yngsta åldrarna och att det återstår en del arbete i en klass för att studieron ska bli bättre. Elever i årskurs 1-3 säger att arbetet med *Hjärna-Hjärta* får dem att kunna tänka bättre, lära sig bättre och koncentrera sig längre på skolarbetet. Eleverna i årskurs 4-6 säger att studieron varierar från dag till dag, och att det i en klass är oroligt. Eleverna i årskurs 7-9 säger att det är beroende på lektionen om det är lugnt eller inte, och att det kan vara både

stökigt och lugnt. Det framkommer i intervju med lärare i årskurs 7-9 att det finns problem med att eleverna använder sina lärplattor på ett sådant sätt som påverkar studieron negativt. Elevhälsan berättar att de upplever skolan som relativt lugn. Visserligen finns det klasser som är oroliga, men skolan har arbetat med att skapa studiero där.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn tillsammans med lärarna ytterligare utvecklar arbetet med att öka studiero.

Granskningen visar att skolan behöver ytterligare utveckla ett gemensamt arbete med att skapa och upprätthålla studiero så att alla elever har en arbetsmiljö som möjliggör en så god inlärning som möjligt. Av skollagen framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero. Skolan har visserligen under det gångna året arbetat med olika åtgärder för att öka studiero, men eleverna uppger ändå att studieron är varierande och otillfredsställande.

Det förebyggande arbetet är centralt för att skapa en god lärandemiljö och eleverna måste ges möjlighet att delta i utformandet av denna. Studiero främjas av tydliga lektionsstrukturer och av ett tydligt ledarskap i klassrummet. Andra framgångsfaktorer är att undervisningen har ett tydligt fokus och är varierad, vilket ger goda möjligheter för eleverna att tillgodogöra sig undervisningen. Lärares förutsättningar att skapa studiero påverkas av andra processer på skolan, exempelvis skolans arbete med normer och värden och hur skolan tar ansvar för att alla elever ges det stöd och de utmaningar de behöver.[2] Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn följer upp undervisningen för att skaffa sig en bild av om det kan finnas faktorer i undervisningens genomförande som kan påverka studieron. Så som tidigare beskrivits i avsnittet *Undervisning* är elevernas upplevelse beträffande bland annat variation och stimulans påtagligt negativ på högstadiet. Ett utvecklingsarbete som syftar till att

---

[2] Skolinspektionen (2016) *"Skolans arbete med att säkerställa studiero- det räcker inte att det är lugnt, eleverna måste lära sig något också"*, Stockholm; Skolinspektionen

utveckla undervisningen så att den är tankemässigt utmanande och stimulerande för eleverna gynnar även studieron.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd
1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20a § skollagen
9 kap. 20 och 22b §§ skolförordningen
Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns.

Skälen till bedömningen är att rektorn visserligen ger lärare förutsättningar att föra bedömningsdiskussioner och därmed kvalitetssäkra sina omdömen och betyg. Men de metoder och former som skolan använder för att öka likvärdigheten i bedömningar är inte tillräckligt strukturerade och utformade på ett sådant sätt som stärker likvärdigheten i olika led av bedömningsprocessen. Vidare framgår att rektorn följer upp och analyserar eventuella avvikelser i lärarnas bedömningar och betyg men att denna analys i större utsträckning behöver inriktas på att ta reda på om bedömningar och betyg är motiverade eller inte, ur ett likvärdighetsperspektiv.

Lärare bör använda olika metoder för ökad likvärdighet i bedömningen

Det framkommer i granskningen att lärare visserligen har fått förutsättningar av rektorn att föra bedömningsdiskussioner sinsemellan men rektorn ser inte till att lärare använder flera olika metoder i detta arbete. I intervjuer med rektorn och lärare framgår att bedömning och betygssättning diskuteras i lärarkollegiet vid sådana regelbundna tillfällen som betygskonferenser, ämneskonferenser och mitterminskonferenser. Det har även organiserats för sambedömning av nationella prov inom kommunen, men på grund av praktiska skäl är det inte alltid möjligt för skolans lärare att delta i sambedömningstillfällena. Såväl lärare som rektorn uppger att arbetet med lärandematriserna bidrar till likvärdigheten i elevernas omdömen och betyg. Dels på grund av att dessa tydliggör vilka kunskaper som eleverna förväntas att förvärva, dels att det blir tydligare för lärarna när de bedömer vad eleverna faktiskt lärt sig och vad de kan. Dock framgår det av intervjuer med både lärare och rektorn att det är olika hur långt respektive lärare har kommit i arbetet med lärandematriserna och att dessa inte finns i alla årskurser, ämnen eller arbetsområden. Lärarna i årskurs 7-9 berättar att de har haft samarbeten med andra lärare utanför skolan eller kommunen om de inte har några ämneskollegor. Enligt rektorn har de nyligen fört diskussioner kring tolkningen av kunskapskraven på mellanstadiet men det har inte varit lika mycket motsvarande samtal på högstadiet. Rektorn säger vidare att

arbetslagsledarna har fått Skolverkets allmänna råd om betyg och betygssättning, något som de ska förmedla vidare till respektive arbetslag. Resultatet i Skolinspektionens enkät för pedagogisk personal från våren 2018 visar att lärarna vid Strandskolan skattar svaren på frågor om bedömning och betygssättning, bland annat beträffande det stöd de får för att göra likvärdiga bedömningar, lägre än samtlig svarande personal.

Rektors analys av lärares bedömningar och betyg är begränsad

Vidare framgår av granskningen att rektorn följer upp och analyserar eventuella avvikelser i lärarnas bedömningar och betyg, men att denna analys inte i tillräcklig grad går ut på att undersöka om bedömningar och betyg är motiverade eller inte, ur ett likvärdighetsperspektiv. I det skriftliga underlaget ombeds rektorn att redogöra för slutsatser från sin senaste uppföljning och analys av lärarnas omdömen och betyg. Rektorns redogörelse berör dock snarare olika aspekter av skolans arbete med bedömningsfrågor än analys av lärares bedömningar där eventuella omotiverade avvikelser i betyg och omdömen synliggjorts och undersökts. Lärarna uppger att rektorn följer upp arbetet med bedömning utifrån att lärarna gör screeningar av eleverna och att en screening kan vara ett underlag för en bedömningsdiskussion. Enligt lärare stämmer de betyg och bedömningar som lärarna gör vid höstterminens avslut bra överens med det betyg eleverna får på de nationella proven nästföljande vårtermin. I den nationella statistiken går det att utläsa relationen mellan nationella prov och slutbetyg i årskurs 9 för ämnet engelska över de senaste tre åren. Resultaten visar inte på några påtagliga skillnader jämfört med riket, även om Strandskolan under de senaste tre läsåren har satt något fler högre slutbetyg jämfört med provbetyg i ämnet engelska än motsvarande relation i riket.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn ger lärarna de förutsättningar som de behöver för att med olika metoder kvalitetssäkra sina betyg och bedömningar och därigenom verka för ökad livärdighet.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn kan utveckla arbetet kring likvärdigheten i bedömning och betyg genom att i större utsträckning strukturera lärarnas samverkan kring bedömningsfrågor. Granskningen visar att även om rektorn ger lärarna förutsättningar att samarbeta kring bedömningar och betyg kan detta samarbete vidareutvecklas för att på ett tydligare sätt omfatta olika led i bedömningsprocessen och därigenom utveckla bedömarkompetensen i lärarkollegiet.

Enligt skollagen ska rektorn se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar samt att eleverna ska informeras om de grunder som tillämpas vid betygssättningen. Av Skolverkets allmänna råd för betyg och betygssättning framgår att rektorn har en betydelsefull roll för att underlätta lärares arbete med rättvisande och likvärdiga betyg. Det innebär att se till att lärare får tid och möjlighet att tillsammans med kollegor diskutera hur de kan utvärdera elevernas kunskaper vid betygssättning, hur de kan utforma ändamålsenliga bedömningssituationer och hur de kan bedöma olika elevprestationer.[3] Det väsentliga är att lärarna ges förutsättningar att få samstämmighet i olika led av bedömningsprocessen, vilket inbegriper gemensam tolkning av styrdokumenten, tolkning av elevarbeten och tolkning av det samlade underlaget. Rent konkret kan samarbetet organiseras så att lärarna ges möjligheter att gemensamt diskutera utformningen av olika bedömningsunderlag eller att de får analysera och diskutera konkreta elevexempel av olika kvalitet och från elever med olika bakgrund. Det är också av vikt att sambedömningssituationer har en tydlig struktur och ett tydligt ledarskap som håller ihop diskussionerna.[4] Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser över vilka förutsättningar och verktyg som lärarna vid Strandskolan behöver ges för att systematiskt och kontinuerligt kunna arbeta med att kvalitetssäkra sina bedömningar i de olika leden av bedömningsprocessen. Rektorn bör också sträva efter att få till ett fungerande samarbete med andra skolor i kommunen.

På Skolinspektionens vägnar

Renata Grelak
Beslutsfattare

Karin Persson Gode
Föredragande

I handläggningen av ärendet har även utredare Lena Westerman Annerborn medverkat.

---

[3] Skolverket (2018). *Betyg och betygssättning*, Skolverkets allmänna råd, Stockholm: Skolverkets publikationsservice, ss. 22-23.

[4] Skolverket (2013) Stödmaterial, *Sambedömning i skolan – exempel och forskning, s.15*

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- 10 lektionsobservationer
- 3 gruppintervjuer med elever
- 2 gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorns lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning arbetar skolan så att utbildningen präglas av trygghet och studiero och eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten mellan den 9 april 2019 och den 11 april 2019. Besöket genomfördes av Karin Persson Gode och Lena Westerman Annerborn.

Strandskolan är en kommunal grundskola belägen i Älvdalens kommun. Strandskolans verksamhet omfattar förskoleklass, grundskola årskurs 1-9 samt fritidshem. Den aktuella granskningen omfattar grundskolans årskurser 1-9. Vid tiden för besöket gick ca 130 elever på skolan i dessa årskurser.